

A Pécsi Ítéltábla a Szűcs Péter Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Szűcs Péter ügyvéd címe) által képviselt **I.rendű felperes neve** (címe) I. rendű és **Kaiser Andrásné** (ugyanottani lakos) II. rendű felpereseknek - a Rába Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Rába Zsolt ügyvéd címe) által képviselt **alperes neve** (címe) alperes ellen személyiségi jogsérelem megállapítása és kártérítés megfizetése iránt indított perében - amely perbe az alperes pernyertessége érdekében a dr. Hergert Ibolya ügyvéd (címe) által képviselt Alperesi beavatkozó 1 (címe) beavatkozott - a Kaposvári Törvényszék 2016. február 22. napján kelt 24.P.20.330/2013/76. számú ítélete ellen a felperesek által 77. sorszám alatt benyújtott és Pf.4. sorszám alatt kiegészített fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - részben megváltoztatja, és az alperest az I. rendű felperes javára terhelő marasztalás összegét 1.978.158 (egymillió-kilencszázhetvennyolcezer-egyszázötvennyolc) forintra, és ebből az összegből 1.800.000 (egymillió-nyolcszázezer) forintnak 2008. november 10. napjától, 178.158 (egyszázhetvennyolcezer-egyszázötvennyolc) forintnak 2009. október 1. napjától a kifizetés napjáig terjedő időre járó, az elsőfokú ítélet szerinti kamatára felemeli.

Kötelezi az alperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg az I.-II. rendű felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 96.355 (kilencvenhatezer-háromszázötvenöt) forintot, és ennek az összegnek 2009. október 16. napjától a kifizetés napjáig terjedő időre járó, az érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát.

Mellőzi az I. rendű felperesnek az alperes és a beavatkozó javára elsőfokú perköltségben való marasztalását, és kötelezi az alperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 125.000 (egyszázhuszonötezer) forint elsőfokú perköltséget.

Az I.-II. rendű felperesek, mint egyetemleges kötelezettek által az alperesnek fizetendő perköltség összegét 20.000 (húszezer) forintra, a beavatkozónak fizetendő perköltség összegét 10.000 (tízezer) forintra leszállítja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak - a Kaposvári Törvényszék Gazdasági Hivatalának felhívására - 100.600 (egyszázezer-hatszáz) forint állam által előlegezett költséget.

Egyéb fellebbezett részében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű felperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg az alperesnek 120.000 (egyszázhuszezer) forint, a beavatkozónak 50.000 (ötvenezer) forint másodfokú perköltséget.

Kötelezi az I.-II. rendű felpereseket, mint egyetemleges kötelezetteket, hogy tizenöt napon belül fizessenek meg az alperesnek 10.000 (tízezer) forint, a beavatkozónak 5.000 (ötezer) forint

másodfokú perköltséget, míg a II. rendű felperest kötelezi, hogy az alperesnek 15 napon belül 40.000 (negyvenezer) forint, a beavatkozónak 20.000 (húszezer) forint másodfokú perköltséget fizessen meg.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak - a Kaposvári Törvényszék Gazdasági Hivatalának felhívására - 12.200 (tizenkettőezer-kettőszáz) forint fellebbezési eljárásban előlegezett költséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az I. rendű felperes 2008. augusztus 9. napján otthonában létráról, 3-4 méter magasból jobb oldalára esett, ennek következtében fejét, jobb vállát és jobb csípőjét ütötte meg. A mentőszolgálat az alperes sürgősségi betegellátó osztályára szállította, majd az alperes baleseti sebészeti osztályán kezelték. Az I. rendű felperes kificamodott vállát helyre tették, a képalkotó vizsgálatok körében a fificamodott vállízületről kétirányú röntgenfelvételt nem kértek. A jobb könyökről készített röntgenfelvételen az orsócsont fejecskének darabos törése látható volt, ezt azonban az alperes orvosai csak a 2008. augusztus 27-i kontrollvizsgálat alkalmával észlelték. Szeptember 3. napján végezték el a csontegyesítő műtétet, amelynek során az elérhető legjobb helyzetben rögzítették a törést. A késedelem a beavatkozás kimenetelét nem befolyásolta.

A 2008. október 2-i kontrollvizsgálat alkalmával végzett röntgenvizsgálat eredménye alapján további képalkotó diagnosztikai eljárás, CT vagy MR vizsgálat indokolt lett volna, azonban az alperes ezt elmulasztotta.

2008. október 2. napjától kezdődően az I. rendű felperes folyamatosan fizioterápiás kezeléseket vett fel. 2009. április 7. napján a jobb könyök és jobb váll panaszai miatt az alperesnél ortopédiai vizsgálatra jelentkezett azzal, hogy gyógytorna ellenére jobb vállát nem tudja emelni, jobb könyökét nem tudja nyújtani. Ekkor azt rögzítették, hogy a könyök mozgásai funkcióképesek, a gyógytorna folytatása javasolt, a tuberculum maius és a rotátorköpeny állapotának megítélésére CT és MR vizsgálat indokolt. A jobb váll MR vizsgálata megtörtént, a 2009. június 16-i ortopédiai vizsgálat során a felvételeket pontos sebészeti diagnózis felállítására alkalmatlannak találták, újabb MR vizsgálatot írtak elő. Mindeközben az I. rendű felperes folyamatos mozgásszervi rehabilitációban részesült. A 2009. július 14. napján a p diagnosztikai központban elvégzett MR vizsgálat alapján a 2009. augusztus 4-i konzílium arthroscopos úton elvégzendő rotátorköpeny rekonstrukciót javasolt. A 2009. október 8-i beavatkozás során kiterjedt masszív rotátorköpeny szakadást észleltek, amelynek rekonstrukcióját nem lehetett elvégezni, a nyitott műtéttől annak aránytalan kockázata miatt eltekintettek.

Az I. rendű felperes jobb vállízületének mozgásai kismértékben (távolításnál 20 fok, felemelésnél 10 fok, kifelé forgatásnál 10 fok terjedelemben) elmaradnak az ellenoldalhoz képest. A könyökhajlítás mindkét oldalon teljes, a jobb oldalon a nyújtás kb. 5 fokkal marad el a teljestől, az alkar befelé fordítása teljes, a kifelé fordítás 20 fokkal marad el, a jobb kéz szorítóereje az ellenoldalihoz képest csökkent. A jobb felső végtag sérülése okán mintegy 8% mértékű egészségkárosodás véleményezhető, amely 10% mértékű munkaképesség-csökkenésnek felel meg.

A balesetet követő két-három hónap elteltével a rotátorköpeny rekonstrukciós műtetet már indokolt lett volna elvégezni. Ebben az esetben jobb vállízületi funkciót lehetett volna kialakítani, de teljes gyógyulást a rotátorköpeny szakadás nagysága, súlyossága miatt nem lehetett volna elérni.

A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az alperes az I. rendű felperes testi épséghez, egészséghez fűződő személyiségi jogát, a II. rendű felperes egészséges családban éléshez és lelki egészséghez fűződő személyiségi jogát megsértette.

Kérték továbbá kötelezni az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek

6.000.000 forint nem vagyoni kártérítést, és ennek 2008. augusztus 9. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát;
jövedelemkiesés címén a 2008. augusztus 9. és 2010. március 9. közötti időszakra 325.708 forintot, és ennek 2009. május 24. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát;
2013. március 1. napjától havonta előre havi 33.778 forint erőmegfeszítési járadékot, a 2010. március 9. és a 2013. február 28. közötti időszakra 1.169.008 forint erőmegfeszítési járadék hátralékot, és ennek 2011. szeptember 3. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát;

a II. rendű felperesnek 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítést, és ennek 2008. augusztus 9. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát;

az I. és II. rendű felpereseknek

ápolási-gondozási többlet-humánerőráfordítás címén a 2008. augusztus 13. és 2008. október 13. közötti időre 36.952 forintot, és ennek 2008. szeptember 13. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát;
háztartási kisegítési többlet-humánerőráfordítás címén 2013. március 1. napjától havonta előre havi 25.803 forint költségpótló járadékot, a 2008. augusztus 13. és 2013. február 28. közötti lejárt időszakra ugyanezen a címen 1.167.728 forintot, és ennek 2010. november 21. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát;
kerti kisegítési többlet-humánerőráfordítás címén 2013. március 1. napjától havonta előre havi 6.768 forint költségpótló járadékot, a 2008. augusztus 9. és 2013. február 28. közötti lejárt időszakra ugyanezen a címen 297.957 forintot, és ennek 2010. november 20. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát;
közlekedési üzemanyag-többletköltség címén a 2008. augusztus 13. napjától 2010. március 8. napjáig terjedő időszakra 48.794 forintot, és ennek 2009. május 26. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát;
közlekedési kísérői többlet-humánerőráfordítás címén ugyanerre az időszakra 162.353 forintot, és ennek 2009. május 26. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát.

A felperesek keresetüket arra alapították, hogy az alperes alkalmazottai az I. rendű felperes ellátása során nem az elvárható gondossággal jártak el; az orsócsonttörés azonnali felismerése és haladéktalan műteti ellátása esetén az I. rendű felperes nem kielégítő alkar-könyök állapota elkerülhető lett volna. A vállsérülés vonatkozásában is a késedelmes ellátást kifogásolták, amely

miatt a rotátorköpeny rekonstrukciója nem vezethetett olyan eredményre, ami akár a teljes felgyógyulás esélyével egyenértékű lehetőséget teremtett volna az I. rendű felperes számára.

Az alperes és a beavatkozó ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes az I. rendű felperes egészséghez fűződő személyiségi jogát megsértette, és kötelezte, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 1.000.000 forintot, és ennek 2008. november 10. napjától a kifizetés napjáig járó, minden naptári félév teljes idejére az érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal egyező mértékű kamatát, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az alperes és a beavatkozó javára személyenként az I. rendű felperest 150.000 forint, a II. rendű felperest 80.000 forint, az I. és II. rendű felpereseket, mint egyetemleges kötelezetteket 30.000 forint perköltség megfizetésére kötelezte, és úgy rendelkezett, hogy a feljegyzett illetéket és az előlegezett költséget az állam viseli.

Határozatának indokolásában felhívta a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (1959. évi Ptk.) 318.§ (1) bekezdését, 339.§ (1) bekezdését, 348.§ (1) bekezdését, az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eü. törvény) 7.§ (1) és (2) bekezdését, 77.§ (3) bekezdését, 129.§ (1) bekezdését, az 1959. évi Ptk. 84.§ (1) bekezdés *a)* és *e)* pontját, valamint a 355.§ (4) bekezdését.

Rögzítette, hogy a perben dr. szakértő 3 igazságügyi orvosszakértő dr. **Ny J** traumatológus szakkonzultáns bevonásával terjesztette elő szakvéleményét. Osztotta a felperesek álláspontját abban a kérdésben, hogy a szakértői vélemény ismeretében szükségessé vált radiológus szakkonzultáns bevonása, az erre irányuló bírói felhívást azonban az igazságügyi orvosszakértő nem teljesítette. A Pp. 182.§ (3) bekezdése alapján ezért szükségessé vált új szakértő kirendelése dr. **S G** igazságügyi orvosszakértő személyében. A szakértői vélemények közötti jelentős ellentmondást a szakértők (és a traumatológus szakkonzultáns) együttes meghallgatásával feloldani nem lehetett, emiatt a Pp. 183.§ (2) bekezdésére tekintettel az szakértő 1 (a továbbiakban: ...) kirendelésére került sor. A szakértői testület aggálytalan szakvéleménye az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az ítélezés alapjául szolgálhatott, mert az ... szakvéleménye nem homályos, nem hiányos, önmagával, illetve a bizonyított tényekkel nem ellentétes, dr. szakértő 3 igazságügyi orvosszakértő és dr. **Ny J** szakkonzultáns szakvéleményével áll túlnyomórészt összhangban, azzal, hogy a dr. **S G** igazságügyi orvosszakértő által bevont radiológus szakkonzultáns véleményét is felhasználta.

A szakértői bizonyítás eredménye alapján állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az alperes alkalmazottai 2008. augusztus 9. napján kellő gondossággal végezték az I. rendű felperes fizikális vizsgálatát és a jobb vállficam kezelését. Felróhatóan jártak el azonban, amikor mind a primer ellátás során, mind a vállficam helyretételét követő időszakban a jobb vállról a két irányú röntgenfelvétel elkészítését elmulasztották. Nem felelt meg a kellő gondosságnak a könyökről készült röntgenfelvétel értékelése sem, aminek következtében egy-két hetes késedelemmel történt meg e sérülés műtéti ellátása. Ezekkel a mulasztásokkal okozati összefüggésben az I. rendű felperes elesett annak esélyétől, hogy jobb válla kisebb maradványtünettel gyógyuljon. Ugyancsak az ... szakvéleménye alapján rögzítette, hogy a jobboldali könyökízületi állapotnál jobb funkcionális eredményt akkor sem lehetett volna elérni, ha az orsócsonttörést az alperesi alkalmazottak már 2008. augusztus 9. napján felismerik. Az alperesi alkalmazottak részletezett magatartása és az I. rendű felperes egészségkárosodása között kismértékű részoki összefüggés áll fenn, ami a jobb vállízület jobb funkcionális eredménnyel való gyógyulása esélyének elvesztésében áll azzal, hogy az I. rendű felperes által elszenvedett sérülések maradványtünetek nélküli gyógyulására esély nem volt. Kiemelte az elsőfokú bíróság, hogy a szakértői testület véleményében foglaltak szerint a

rotátorköpeny rekonstrukciós műtét várható funkcionális eredményéről, maradványtüneteiről a szakirodalomban, szakmai protokollban adat nincs, a testület sebész tagjainak szakmai tapasztalata alapján azonban igazságügyi orvosszakértői szempontból kizárható a maradványtünet nélküli gyógyulás.

Az elsőfokú bíróság így a jobb gyógyulás esélyének csökkenését értékelte az I. rendű felperes egészséghez fűződő személyiségi jogának sérelmeként. Mivel a jogsérelem mértéke a megállapított 8 %-os baleseti eredetű össz-szervezeti egészségkárosodás arányán belül nem volt meghatározható, a 2008. évi értékviszonyokat szem előtt tartva, a gyógyulás esélyének elvesztését mérlegelve az I. rendű felperest ért hátrány kiküszöbölésére 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítést látott alkalmasnak.

Mivel a vállízület maradéktalan gyógyulása nem volt várható, és a könyökízületi mozgáskorlátozottság érdemi károsodásnak nem minősül, az elsőfokú bíróság arra következtetett, hogy az I. rendű felperes egészségkárosodása, munkaképesség-csökkenése, és így a keresetben megjelölt vagyoni kára is a baleseti sérüléssel áll okozati összefüggésben. Amennyiben az I. rendű felperes jobb vállának sérülését a sérülést követő három hónap után észlelik és az orvosi szakma szabályai szerint ekkor történt volna a műtét, az ápolás-gondozás, háztartási kisegítés, kerti kisegítés, közlekedési költség, kísérői humánerő-ráfordítás akkor is felmerül, az I. rendű felperesnek költsége, kiadása keletkezik, a munkaképtelen állapota, az esetleges erőmegfeszítés miatt a jövedelemkiesés beáll, így a keresetben megjelölt vagyoni károk és a késedelmes ellátás között az elsőfokú bíróság álláspontja szerint okozati összefüggés nincs.

Megállapította az elsőfokú bíróság azt is, hogy az alperes mulasztása miatt a II. rendű felperes teljes családban éléshez fűződő joga nem sérült, így a II. rendű felperes keresete teljes egészében alaptalan.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperesek fellebbeztek. A Pf.6. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben pontosított fellebbezésükben az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatását és a kereset maradéktalan teljesítését kérték azzal, hogy a másodfokú bíróság a jogalap kérdésében közbenső ítélettel döntsön, az alperes teljes kártérítési felelősségét állapítsa az I. és II. rendű felpereseknek okozott károkért, míg az összecszerű marasztalás vonatkozásában az elsőfokú ítéletet helyezze hatályon kívül, és az elsőfokú bíróságot a teljes összecszerű kereseti követelés vonatkozásában a per további tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítsa. Másodlagosan - amennyiben a kereseti igény jogi alapját és összecszerűségét nem célszerű elkülöníteni - kérték az elsőfokú ítélet teljes egészében történő hatályon kívül helyezését.

A fellebbezésben foglalt jogi érvelés szerint a perbeli esetben az elsőfokú ítélet marasztaló jellegéből is kitűnően bizonyított tény, hogy az I. rendű felperes az alperes jogellenes és felróható magatartása okán maradandó egészségkárosodást szenvedett. Ez a sérelem a károsulttal egy háztartásban élő házastárs, a II. rendű felperes vonatkozásában automatikusan az egészséges családban éléshez való jog, mint személyhez fűződő jog sérelmét jelenti. Az elsőfokú ítélet ezért sérti az 1959. évi Ptk. 75.§ (1) bekezdését, valamint a 84.§ (1) bekezdés *a)* és *e)* pontját. A II. rendű felperes vonatkozásában az elsőfokú bíróság nem is indokolta meg kellően az ítéletét, ami a Pp.221.§ (1) bekezdésébe is ütközik, emellett a II. rendű felperes teljes családban éléshez fűződő személyiségi jogával foglalkozott, holott a II. rendű felperes igényét az egészséges családban éléshez fűződő jogának sérelmére alapította. Az elsőfokú bíróság a vagyoni kártérítési igények vonatkozásában az okozati összefüggés hiánya okán jogszabálysértő módon utasította el a kereseti kérelmet. Tévesen fogadta el a többi szakértői véleménnyel egy sorban, és nem felülvéleményként

értékelendő ... által adott szakvéleményt aggálytalannak. A szakértői testület ugyanis szakirodalom-ellenesen és logikátlanul jutott arra a megállapításra, hogy a rotátor köpeny sérülés az elsődleges ellátás során további beavatkozással nem volt kezelhető, a kétirányú röntgen felvétel elmaradásának nem bírt jelentőséggel, mert az I. rendű felperesnek tuberculum maius törése nem volt, a stabilitás vizsgálat jelentőségének hiányára vonatkozó következtetése téves, a vállízület gyógyulásának esélyeivel kapcsolatos álláspontja megalapozatlan, mert a szakmai protokoll szerint nincs olyan jellegű és súlyosságú sérülés, amely estben a teljes funkció visszaszerzése nem lehetséges, az pedig nem felel meg a tényeknek, hogy a jobb könyökízület kiváló funkcióval gyógyult. Az elsőfokú bíróság nem adta indokát annak, hogy a tanúbizonyítási, illetve a pszichológus szakértői vélemény beszerzésére irányuló bizonyítási indítványaiknak miért nem adott helyt, a berekesztés előtt őket nem nyilatkoztatta, hogy az összecszerűség körében van-e még bizonyítási indítványuk. Nem adott számot arról, hogy a dr. S G-féle szakértői véleményt a bizonyítékok értékelésből miért rekesztette ki. Súlyosan jogszabálysértőnek találták a felperesek azt az ítéleti döntést, amely a nem vagyoni kártérítés összecszerű meghatározásának mértékét attól tette függővé, hogy a felelősség a kisebb, vagy a teljes károsodás elkerüléséért áll-e fenn, mivel egy jelentősen kisebb mértékű egészségkárosodáshoz is társulhat súlyos mértékű hátrány.

Az alperes és a beavatkozó fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet fellebbezett részében történő helybenhagyására irányult.

A fellebbezés az I. rendű felperes követelése vonatkozásában részben alapos, a II. rendű felperes követelését érintően alaptalan, míg az I. és II. rendű felperesek, mint együttes jogosultak vonatkozásában kisebb részben alapos.

Az elsőfokú bíróság az ítéleti tényállást hiányosan állapította meg, a másodfokú bíróság a kiegészítésre szoruló tényállásból az elsőfokú bíróság által levont jogi következtetésekkel sem értett maradéktalanul egyet.

A másodfokú bíróság a felperesek által az elsőfokú eljárás során csatolt okirati bizonyítékok, a beszerzett orvosszakértői vélemények és az ... szakértői véleményének a másodfokú bíróság felhívására történt kiegészítése alapján az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az alábbiakkal egészíti ki:

Az I. és II. rendű felperesek házastársak, az 1964. évben született, faipari betanított munkás munkakörben alkalmazottként dolgozó I. rendű felperes a balesetet 44 éves korában szenvedte el.

Az I. rendű felperes vállízületi ficamának alperes általi helyretételét követően a vállízület stabilitási vizsgálatának elmaradása nem bírt jelentőséggel, mivel az I. rendű felperes jobboldali vállízülete nem volt instabil.

Az I. rendű felperes a baleset során az alperes által diagnosztizáltan a jobb szeméremcsont felső szárának elmozdulás nélküli törését is elszenvedte. A tuberculum maius alsó részén egy apró letört csontdarabka volt megfigyelhető, ami nem mozdult el a helyéről. Ez a sérülés sebészi ellátást, terápiás beavatkozást nem igényelt, csak vállízületi rögzítést, ami megtörtént. A könyökízület kialakult minimális nyújtási elmaradása az orsócsont fejcsének darabos ízületbe hatoló törése után kiváló funkciónak minősül.

A baleset során az I. rendű felperesnél rotátorköpeny sérülés is kialakult. Az elsődleges ellátás alkalmával az esetleges rotátorköpeny sérülés irányában végzett fizikális vizsgáló módszer

ellenjavallt, a kialakult bevérzések miatt az ultrahang vizsgálat és a primer MR vizsgálat nem értékelhető megfelelően. A vállficammal egyidejűleg keletkező rotátorköpeny szakadás kimutatására, ellátására a ficam gyógyulását követően kerülhet sor. Az I. rendű felperes panaszaira is figyelemmel a gyógytornát követően, 2008. október 2. napján elvégzett jobb váll röntgenfelvétel alapján kellett volna további képalkotó diagnosztikai eljárásokat elvégezni, és kb. 2-3 hónappal a sérülést követően lett volna indokolt a sérült rotátorköpeny sebészi ellátása. Ebben az esetben a jobb vállízületi funkció esélyének fennmaradása mellett a vállsérülés gyógytartama is lerövidült volna.

Az I. rendű felperes 2008. augusztus 13. napjától kettő hónapig szorult ápoló, további egy hónap időtartamban gondozó segítségére a jobb alsó végtagot érintő szeméremcsonttörés, a jobb váll és a jobb könyök baleseti sérülései miatt. Ezt követően, a vállmútét tényleges elvégzéséig gondozásra nem szorult. A vállmútétet követően további egy hónap időtartamban kisegítő igénybevétele volt indokolt napi átlag négy óra időtartamban. Korábban elvégzett rekonstrukciós műtét esetén sem rövidült volna le gondozásra, illetve a kisegítőre szorultság időtartama.

A tömegközlekedési eszközök igénybevitelében a szeméremcsonttörés gyógyulásának befejeződéséig (baleset után kb. 3 hónap) volt akadályozott, biztonságos gépjárművezetésre csak a jobb vállmútét utáni gyógyult állapot bekövetkeztekor vált alkalmassá.

Az I. rendű felperes a balesetet megelőzően faipari betanított munkás munkakörben a minimálbérnek megfelelő jövedelmet ért el. 2008. augusztus 30. napjától 2008. december 21. napjáig, illetve 2008. december 22. napjától 2009. augusztus 15. napjáig táppénz ellátásban részesült. Ennek összege 2008. augusztus 30. napjától 2008. december 21. napjáig 171.425 forintot, 2008. december 22. napjától 2009. augusztus 15. napjáig 357.275 forintot tett ki. A táppénz-jogosultság lejártával, 2009. augusztus 17. napjától 2010. március 8. napjáig részesült álláskeresői járadékban, amelynek napi összege bruttó 1.430 forintot, a 9,5 % mértékű nyugdíjjáradék levonásával napi 1.294 forintot ért el, mindösszesen a 204 napos időszakban 263.976 forint volt. Az I. rendű felperes ezt követően helyezkedett el postai kézbesítő munkakörben, amely munka részéről többleterő-kifejtést nem igényel. A 2008. augusztus 30. és 2010. március 8. napja közötti inaktív időszakban 792.676 forint volt a tényleges jövedelme.

Az elszennvedett baleset súlyossága folytán az I. rendű felperesnek a betanított faipari munkás munkakörbe történő visszatérése kizárt volt, mert a vállmozgásaiban és ezáltal a nehéz fizikai munka végzésében akkor is korlátozott maradt volna, ha az orvosi ellátása az elvárható módon, a kellő időben történik. A táppénzes időszak ebben az esetben azonban rövidebb lehetett volna, figyelemmel arra, hogy a balesetet követő 2-3 hónap elteltével elvégzett rotátorköpeny rekonstrukció esetén, a vállmútét utáni három hónap rehabilitációt is számításba véve, a keresőképeségét a balesetet követő hat hónap elteltével visszanyerhette volna. A keresőképtelenség alperesi késedelemre visszavezethető elhúzódása miatt az I. rendű felperes a 2009. április 17. és 2010. március 8. közötti időszakban 178.158 forint keresetvesztéséget szenvedett el.

Ha a rotátorköpeny rekonstrukció, a vállsérülés megfelelő ellátása a balesetet követő három hónap elteltével megtörténik, úgy az orvosi vizsgálatok szükségessége, illetve a rehabilitációs időszak is 11 hónappal rövidebb lett volna a ténylegesnél. Az alperesi késedelemre visszavezethetően a felperesek háztartásában a közlekedéssel (ideértve a kísérői tevékenység ellenértékét is) a 2009. május 6. és 2010. március 22. közötti időszakban 96.355 forint többletköltség merült fel.

A tényállás fentiek szerinti kiegészítése nem érintette az alperes által a felperest ért baleset kapcsán nyújtott egészségügyi szolgáltatás hiányosságainak megítélését. Ebben a körben az elsőfokú bíróság

a rendelkezésre álló szakértői véleményeket összességükben helytállóan mérlegelte; a másodfokú bíróság is egyetértett azzal, hogy az ... szakvéleményében foglaltak az érdemi döntés alapjául szolgálhatnak. Az ... szakvéleménye következtetéseit tekintve a főbb kérdésekben megerősítette a dr. szakértő 3 szakértő szakvéleményében foglaltakat és a dr. S G szakértő által tett megállapításoktól való eltérésének minden esetben részletes, aggálytalan és szakirodalmi adatokkal is alátámasztott indokát adta.

A jobb oldali vállficammal társult rotátorköpeny sérülés ellátása kapcsán az alperes késedelmét lényegében a perben beszerzett mindhárom szakértői vélemény megállapította. Abban mutatkozott eltérés, hogy az alperes orvosaiban mikor kellett volna először felmerülnie a rotátorköpeny sérülés lehetőségének, illetve ennek felismerése érdekében mely időpontban kellett volna vizsgálatot végezni. Dr. szakértő 3 igazságügyi orvosszakértő szerint a gyógyítási folyamat lerövidítésére célszerű lett volna a sérüléstől számított három hónap után a beteg további vizsgálata, a panaszok okának feltárása és a talált leletnek megfelelő beavatkozás mérlegelése. Hasonló megállapítást tartalmaz az ... szakvéleménye, amely szerint a 2008. október 2-án elvégzett röntgenfelvétel után lehetett volna gondolni további képalkotó diagnosztikai eljárások, CT vagy MR elvégzésére. Az ... szakvéleménye abban is megerősítette dr. szakértő 3 igazságügyi orvosszakértő véleményét, hogy a primer ellátás során a rotátorköpeny sérülés irányában végzett további speciális fizikális vizsgálat módszer alkalmazása kifejezetten ellenjavallt lett volna. Vállízületi ultrahang vizsgálat a ficam következtében kialakult ízületi, illetve szövetközi bevérzés miatt nem lett volna megfelelően értékelhető, ugyanilyen okból nem volt indokolt a primer MR vizsgálat elvégzése sem. Amennyiben ezeket a vizsgálatokat elvégezték volna és esetlegesen fény derült volna a később kimutatott lágyrész sérülésre, mindez terápiás következményt két-három hónapon belül egyébként sem vont volna maga után, mert a rotátorköpeny szakadás ellátása csak a vállficam megfelelő idejű rögzítése, majd gyógytornász segítségével végzett rehabilitáció után lett volna indokolt.

Az ... szakvéleménye egyértelművé tette, hogy az I. rendű felperes esetében sebészi ellátást igénylő tuberculum maius törés nem állt fenn. Kétségtelen tény, hogy az I. rendű felperes válláról a szükséges kétirányú röntgenfelvétel helyett a sérülés és a helyretétel után is csak egyirányú röntgenfelvétel készült, azonban a tuberculum maius széles alapú letörése a későbbiekben készült kontroll röntgenfelvételeken és a 2009. július 14-ei MR felvételen sem látható. A tuberculum maius baleseti sérülése nem vitásan bekövetkezett, ami azonban csak vállízületi rögzítést igényelt, a rögzítés pedig megtörtént.

Ugyancsak megállapította az ... szakvéleménye, hogy a vállízületi ficam helyretételét követően a vállízület stabilitásvizsgálatát el kell végezni, amely a perbeli esetben nem történt meg, legalábbis nem dokumentált. Az I. rendű felperes kétség kívül fennállott jobboldali vállízületi rotátorköpeny sérülése azonban nem jelent vállízületi instabilitást. Az I. rendű felperes jobboldali vállízülete soha nem volt instabil, a későbbi vizsgálatok, illetve a gyógytornakezelések során sem volt ismételt ficama vagy ficamodási hajlama. Lényegében hasonló megállapításokat tett a dr. szakértő 3 igazságügyi orvosszakértő által bevont dr. szakértő 2 is a 2015. június 12. napján megtartott tárgyaláson.

. szakértő 3 igazságügyi orvosszakértő 34. sorszám alatti kiegészítő szakértői véleményében - részben pontosítva korábbi véleményét - úgy nyilatkozott, hogy a korábban elvégzett műtét az I. rendű felperes jobb vállízületi állapotát eredményezte volna. Az ... szakvéleménye ugyancsak azt a megállapítását tartalmazza, hogy a balesetet követően három hónappal elvégzett rotátorköpeny rekonstrukciós műtéttel lehetett volna jobb vállízületi funkciót elérni, annak hangsúlyozásával, hogy a teljes gyógyulás ekkor is kizárt lett volna. A sérülés nagysága, illetve az I. rendű felperes esetében

mind a primer, mind a később elvégzett képalkotó diagnosztikai eljárások során feltárt kopásos elfajulásos elváltozások miatt ugyanis nem volt reális esély a teljes gyógyulásra.

A felperesek álláspontjával ellentétben dr. S G igazságügyi orvosszakértő elérhető eredménnyel kapcsolatos megállapításai meggyőző erejüket tekintve nem konkurálhattak az ... szakértői véleményében foglaltakkal, mert az ... szakvéleményének kialakítása során az I. rendű felperest egyedileg jellemző körülményekre, így elsősorban az életkorára és a nála már kialakult degeneratív elváltozásokra is figyelemmel volt, ezeket a sajátosságokat is értékelve vonta le a következtetéseit.

A kereset tárgyát képezte az I. rendű felperes könyökízületi sérülésének késedelmes felismerése és az ennek következtében fellépett funkciókárosodás is. Az ... szakvéleménye szerint a baleseti ellátást követő zárójelentésben a jobboldali orsócsont fejecskének törése nem szerepel, tehát diagnosztikus vagy adminisztrációs hiba történt. A dr. szakértő 3 által készített igazságügyi orvosszakértői véleménnyel egyezően rögzíti a könyök és az alkar mozgásainak kismértékű korlátozottságát is, hangsúlyozva ugyanakkor, hogy az orsócsont fejecskének darabos törését a 2008. szeptember 3-i műtét során az elérhető legjobb helyzetben rögzítették. Az ... baleseti sebész tagjai külön kitértek arra, hogy ilyen esetben teljes anatómiai helyzet a műtét során nem érhető el, a fennálló könyökízületi funkció darabos törés után kiválónak minősíthető. Mindössze annyiban tértek el a dr. S G által bevont dr. szakértő 5 szakvéleményétől, hogy a két milliméteres ízületi lépcső ténylegesen a műtėti leírásban is rögzített csonthiány következménye. A késedelemre visszavezethető funkciókárosodás tehát az I. rendű felperes jobb könyöke tekintetében kizárható.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása az ismertetett szakértői vélemények alapján annyiban szorul pontosításra, hogy a jobb vállról kétirányú röntgenfelvétel elkészítését, a könyökről készült röntgenfelvétel értékelését érintően az alperes mulasztott ugyan, ezeknek a mulasztásoknak azonban érdemi következménye nem volt. Az I. rendű felperes nem ezekkel a mulasztásokkal okozati összefüggésben esett el annak esélyétől, hogy jobb válla kisebb maradványtünettel gyógyuljon, hanem azért, mert 2008. november hónap első fele helyett 11 hónap késedelemmel, 2009. október 8. napján került sor a rotátorköpeny helyreállítását célzó beavatkozásra.

A lefolytatott bizonyítási eljárás eredménye alapján ugyanakkor nem lehetett olyan következtetést levonni, hogy az I. rendű felperes egészségkárosodása és munkaképesség-csökkenése, és így a keresetben megjelölt vagyoni kár is kizárólag a baleseti sérüléssel áll okozati összefüggésben. Egyértelmű volt a szakértői vélemények megállapítása abban a tekintetben, hogy a korábban, a balesetet követően mintegy három hónappal felismert és rövid időn belül kezelt rotátorköpeny sérülés esetén az I. rendű felperesnél jobb vállízületi funkciót lehetett volna elérni. Tisztázásra szorult ezért, hogy a megfelelő időben, késedelem nélkül elvégzett beavatkozás esetén a végállapot mely időpontban alakult volna ki, vizsgálni kellett, hogy optimális gyógyulás esetén az I. rendű felperesnek lett volna-e reális esélye arra, hogy a nehéz fizikai munka elvégzésére is alkalmassá váljék. A szakértői megállapítások szerint ugyanis az I. rendű felperes jelenlegi egészségi állapota kizárja a nehéz fizikai munka elvégzését, azonban kérdéses maradt, hogy ez a baleseti sérülés, vagy az alperesi mulasztás következménye-e. Az igazságügyi orvosszakértői vélemény fentiek szerint kiegészítése alapján lehetett csak állást foglalni abban a kérdésben, hogy a felperesek által érvényesített vagyoni kártérítési igények okozati összefüggésben állnak-e az alperesi késedelemmel.

A felperesek megalapozottan sérelmezték, hogy a bizonyításhoz fűződő eljárási jogait az elsőfokú eljárás során teljes körűen nem gyakorolhatták. Ez a helyzet részben annak következményeként állt elő, hogy az elsőfokú bíróság a jogvita eldöntése érdekében bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a peres feleket a Pp.

3.§ (3) bekezdésében előírtak ellenére nem tájékoztatta. Ez az eljárási szabálysértés azonban nem indokolta az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, mivel a hiányosság a másodfokú eljárásban kiküszöbölhető volt. A másodfokú bíróság Pf.6. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben foglalt tájékoztatásának megfelelően a felperesek tartoztak bizonyítani, hogy az alperesi mulasztással (és nem a balesettel) okozati összefüggésben károsodtak, valamint őket terhelte a kár mértékének bizonyítása is.

A másodfokú bíróság a felperesek orvosszakértői bizonyításra vonatkozó indítványa alapján, a vállműtét késedelmessége következményeinek feltárása érdekében az ...-t hívta fel a szakvélemény kiegészítésére. Ebben a körben a felperesek által a szakértőnek feltenni indítványozott kérdéseket mellőzte, miután azokat a felperesek abból a kiindulópontból fogalmazták meg, hogy az I. rendű felperes sérülései és egészségkárosodása az alperesnek felróhatóan következtek be. Az I. rendű felperes sérülései és egészségkárosodása alapvetően az őt ért súlyos sorsszerű balesetből adódtak, ami az alperest terhelő felelősség körén kívül esik, az alperes felelősségi körébe kizárólag a vállműtét késedelmességének esetleges következményei vonhatóak.

Az ... szakértői véleményének kiegészítése nem volt homályos, hiányos, a peradatokkal vagy önmagával ellentétben álló, így azt a másodfokú bíróság, mint aggálytalan szakvélemény kiegészítést ítélezése alapjául elfogadta.

E szakvélemény kiegészítésre is figyelemmel kétséget kizáróan megállapítható volt, hogy az I. rendű felperes esetében a gyógytartam - az alperesi késedelemre visszavezethetően - 11 hónappal elhúzódott, mely időszak alatt az I. rendű felperes helyzetéből adódóan az életminőségét lerontó kétségnek, bizonytalanságnak volt kitéve állapotának változását, a gyógyulási esélyeit illetően. A gyógytartam elhúzódása nem csak lelkiekben lehetett megterhelő, hanem fizikailag is; az I. rendű felperes ez alatt az időszak alatt a rehabilitációban folyamatosan részt vett, amiből következően életvitelére a felgyógyulás érdekében tett erőfeszítések nyomták rá bélyegüket. A jobb vállüzleti funkció elérésére vonatkozó esély elvesztése mellett így az elhúzódó gyógytartamot, az ebből eredő kellemetlenségek, kiszolgáltatott helyzet szükségeset meghaladó időtartamát is figyelembe kellett venni. A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az I. rendű felperest az alperesi mulasztással okozati összefüggésben sújtó joghátrányok másnemű előnnyel történő ellentételezésére az elsőfokú bíróság által alkalmazott 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítés a 2008. évi értékviszonyokra figyelemmel sem elégséges, hanem 1.800.000 forint indokolt és szükséges az I. rendű felperest ért személyiségi jogsérelemből eredő hátrányok csökkentésére. A felperesek fellebbezésében foglaltakkal ellentétben az elsőfokú bíróság a nem vagyoni kártérítés összegének megállapításánál nem helyezte előtérbe az egészségkárosodás mértékét az okozott hátrány mibenlétének és nagyságának háttérbe szorításával, hanem mindkettőt figyelembe vette, és ennek megfelelően, a fenti kiegészítő szempontokra tekintettel járt el a másodfokú bíróság is.

A másodfokú bíróságnak az I. rendű felperesnél elmaradt jövedelmet arra figyelemmel kellett kimunkálnia, hogy a felperes a balesetet követő hat hónapban, vagyis megközelítőleg 2009. február 15. napjáig minden körülmények között keresőképtelen lett volna, majd a korábbi munkaköre ellátásában való akadályozottsága miatt másik munkahelyet kellett volna keresnie, így álláskeresői járadékkal érintett időszak (a sérülés optimális időben történő ellátása esetén is) bizonyosan felmerült volna.

Ezt a helyzetet feltételezve az I. rendű felperes elérhető jövedelme az általa kimutatott és igazolt adatok felhasználásával arra figyelemmel számítható, hogy a ténylegessel egyezően következett volna be a 2008. augusztus 30. és 2008. december 21. napja közötti táppénzes időszak, mely időszak

alatt az I. rendű felperes 171.425 forint táppénzben részesült, míg a 2008. december 22. napja és 2009. február 15. napja között 56 napos időszakban napi 1.507,50 forint ellátás mellett a táppénz összege 84.420 forintot tett volna ki. Ha az I. rendű felperesnél a végállapot erre az időszakra kialakult volna, tudomásul kellett volna vennie, hogy a korábbi munkáltatójánál a munkakörét ellátni nem tudja, így jövedelme a kényszerű munkahely váltás miatt csökkent volna.

Az orvosszakértői vélemény alapján a 2009. október 8. napján elvégzett válműtét után három hónapot a rehabilitáció igénybe vett, így tehát az I. rendű felperes az álláskereső jogállásban töltött időszakból 2010. január 8. napjáig az elhelyezkedésben egészségi állapota miatt akadályozott volt, álláskeresőssel - 2010. március 8. napjával történt munkába állását figyelembe véve - ténylegesen két hónapot tölthetett. Késedelem nélkül elvégzett beavatkozás és optimális gyógyulás esetén is megalapozottan feltételezhető, hogy két hónapig, 2009. február 16. napjától 2009. április 16. napjáig tarthatott volna az álláskeresőssel érintett időszak, mely idő alatt az I. rendű felperes (napi 1.294 forint x 60 nap =) 77.640 forint álláskeresősi járadékban részesülhetett volna. Az alperesi mulasztás hiányában a táppénz és álláskeresősi járadék 333.485 forintot tett volna ki összesen.

2009. április 16. napjától számítható az az időszak, amikor az I. rendű felperesnek módjában állhatott volna új munkakörében elhelyezkedni, mely időponttól kezdődően így a minimálbért elérhette volna. 2009. április 16. napjától 2009. december 31. napjáig terjedő 8,5 hónap alatt a minimálbér járulékok nélküli havi 59.345 forint összegével számítva az elért jövedelme 504.476 forint lehetett volna. A 2010. január 1. napjától 2010. március 8. napjáig terjedő időszakban is elérte volna a minimálbért, mely időszakban 134.211 forint jövedelme keletkezhett volna. A teljes, balesettől a tényleges munkakezdésig terjedő időszakban, 2008. augusztus 30. napjától 2010. március 8. napjáig ekként az I. rendű felperes 972.172 forint jövedelemre tehetett volna szert. Az általa igazolt adatok alapján ebben az időszakban ténylegesen 792.676 forint jövedelme volt, a kettő összeg különbsége, 179.496 forint az a jövedelemvesztés, ami az alperesi egészségügyi szolgáltató által nyújtott ellátás részbeni késedelmességéből fakadt.

Miután az I. rendű felperesnek jelenlegi munkaköre betöltéséhez rendkívüli munkateljesítményre az orvosszakértői vélemény alapján nincs szüksége, nincs olyan jövedelemhiány, amit az elért jövedelméből az 1959. évi Ptk. 356.§ (3) bekezdése alapján figyelmen kívül kellene hagyni, jövedelempótló járadékokra erőmegfeszítésre hivatkozással nem jogosult.

A II. rendű felperes önálló kereseti kérelmét érintően az elsőfokú bíróság indokolásában valóban nem tért ki az egészséges családban éléshez való személyiségi jog esetleges sérelmére, ezért a másodfokú bíróság ebben a kérdésben az elsőfokú ítélet indokolását kiegészíti. A másodfokú bíróság nem értett egyet a felperesek fellebbezésében hangsúlyozott állásponttal, miszerint a házastárs által elszenvedett maradandó egészségkárosodás a körülményekre tekintet nélkül minden esetben az együtt élő másik házastárs egészséges családban éléshez való jogának sérelmét jelenti. Ezzel szemben a személyiségi jogsérelem bekövetkezése ebben a körben nem független a maradandó egészségkárosodás mértékétől és jellegétől. A II. rendű felperes esetében annak volt döntő jelentősége, hogy a felperesek életvitelét felforgató sérülések alapvetően az I. rendű felperest ért sorsszerű baleset következményei voltak; a gyógytartam elhúzódása, a végállapotot befolyásoló, de annak meghatározó jellegzetességeit nem érintő romlás az egészséges családban éléshez való jog sérelmét, a hozzátartozói nem vagyoni kártérítési igényt nem alapozza meg. A II. rendű felperesnek az alperesi mulasztás hiányában is szembe kellett volna néznie azzal, hogy házastársa súlyos sérüléseket szenvedett, melyekből a teljes felépülés nem lehetséges, és emiatt a korábbi munkakörét ellátni nem tudja, a nehéz fizikai munkák végzésében korlátozott marad. Így tehát a II. rendű felperesnek a jogsértés megállapítására és az alperes nem vagyoni kártérítésben történő

marasztalására vonatkozó kérelme az elsőfokú bíróság érdemben helyes és indokait tekintve a fentiek szerint kiegészített döntésének megfelelően nem volt teljesíthető.

Az I. és II. rendű felperesek egyes vagyoni igényeit tekintve mind az ápolás, gondozás, mind a háztartási és a kerti kisegítés tekintetében egyértelművé vált a kiegészített orvosszakértői bizonyítás alapján, hogy az I. rendű felperes állapotára visszavezethető károk a baleset miatt álltak elő, ezeket az alperesi mulasztás miatt elhúzódó gyógytartam érdemben, számottevő mértékben nem befolyásolta. A felperes korábbi vállmútét esetén sem lenne képes korlátozás nélkül elvégezni azokat a nehéz fizikai munkákat, melyekben jelenleg is segítségre szorul, így kisegítés címén járadékra nem jogosult.

A közlekedési többletköltséget és a kísérő költségét a másodfokú bíróság az orvosszakértői bizonyítás eredménye, a rendelkezésre álló leletek, rehabilitációs kezelőlapok és a felperesek okirattal is alátámasztott elszámolása alapján az alábbiak szerint állapította meg:

Ha a rotátorköpeny rekonstrukció, a vállsérülés megfelelő ellátása a balesetet követő három hónap elteltével megtörténik, úgy az orvosi vizsgálatok szükségessége, illetve a rehabilitációs időszak is 11 hónappal rövidebb lett volna a ténylegesnél. Az utolsó előírt kezelésre a vállmútétet követő három hónapon is túl, 2010. március 22. napján került sor, így az utolsó 11 hónap visszaszámolásával a 2009. április hónapját követően elvégzett orvosi vizsgálatok (ide nem értve a műtétet és az azt követő kontrollvizsgálatokat), és igénybe vett rehabilitációs kezelések kizárólag a rotátorköpeny sérülés ellátásának késedelmessége miatt merültek fel. A kellő időben történő műtét esetén az I. rendű felperesnek 2009. év folyamán 113 alkalommal kevesebbszer kellett volna orvosi vizsgálatra, illetve rehabilitációs kezelésre közlekednie. Egy alkalommal (6 kilométer megtett úttal, 9,5 liter/100 km átlagfogyasztással, 273,7 forint átlagos üzemanyagköltséggel számolva) 156 forint költsége merült fel. A 113 út elmaradása 17.628 forint megtakarítást eredményezett volna a tényleges kiadásokhoz képest. 2010. évben 11 esetben kellett az I. rendű felperesnek vizsgálaton, illetve kezelésen megjelennie, ha ezek elmaradtak volna, alkalmanként (6 kilométer megtett úttal, 9,5 liter/100 km átlagfogyasztással, 332,3 forint üzemanyag átlagköltséggel számolva) egy alkalom kapcsán 189,4 forint, 11 alkalom kapcsán 2.083 forint költséget takaríthatott volna meg. A ténylegesen felmerült üzemanyagköltségből így mindösszesen (17.628 forint + 2.083 forint) 19.711 forintot tett ki az a többlet, amely a korábbi műtéti ellátás és a végállapot korábbi kialakulása esetén elmaradhatott volna.

Miután az I. rendű felperes személygépkocsit az állapota miatt a fenti időszakban nem tudott vezetni, alkalmanként 1,5 óra időtartamban kísérőre szorult. 11 hónappal rövidebb gyógytartam esetében a közlekedési költség mellett a kísérés is elkerülhető lett volna 2009. évben 113 alkalommal összesen 169,5 óra időtartamban, 2010. évben 11 alkalommal összesen 16,5 óra időtartamban. Az elhúzódó gyógytartam miatt szükségessé váló tevékenység ellenértéke (2009. évre 411 forint/óra, 2010. évben 423 forint/óra ellentételezéssel számítva) 69.664 forint és 6.980 forint, mindösszesen 76.644 forint volt.

Az alperesi késedelemre visszavezethetően a felperesek háztartásában a közlekedéssel (ideértve a kísérői tevékenység ellenértékét is) a 2009. május 6. és 2010. március 22. közötti időszakban 96.355 forint többletköltség merült fel.

A másodfokú bíróság a bizonyítás további kiegészítését nem látta szükségesnek, miután a rendelkezésre álló adatok alapján a felperesek valamennyi igénye maradéktalanul és aggály nélkül elbírálható volt.

A másodfokú bíróság döntése folytán a marasztalás az alábbiak szerint alakult:

I. rendű felperesnek megtérítendő

nem vagyoni kártérítés	1.800.000 forint
jövedelemkiesés	178.158 forint
Ö s s z e s e n :	1.978.158 forint

I.-II. rendű felperesek, mint együttes jogosultaknak megtérítendő

közlekedési többletköltség	19.711 forint
kísérő költsége	76.644 forint
Ö s s z e s e n :	96.355 forint

A perköltség számítása során a másodfokú bíróság az alábbiakat vette figyelembe:

A kizárólag az I. rendű felperes által érvényesített igények pertárgyértéke 6.731.044 forint volt (nem vagyoni kártérítés 6.000.000 forint, jövedelemkiesés 325.708 forint, erőmegfeszítési járadék címén érvényesített igény 405.336 forint). Ebből az I. rendű felperes keresete a másodfokú ítéletben írt változtatásokkal eredményes volt 1.978.158 forint vonatkozásában. Az 1.978.158 forint és a 6.731.044 forint arányában az I. rendű felperes megközelítőleg 30 % mértékben lett pernyertes.

A kizárólag a II. rendű felperes által érvényesített igény pertárgyértéke a 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítésre korlátozódott, a II. rendű felperes keresete eredménytelen maradt.

Az I. és II. rendű felperesek, mint együttes jogosultak érvényesítették az ápolás-gondozással kapcsolatos követelést 36.952 forint, háztartási kisegítői járadék iránti igényüket ($25.803 \times 12 =$) 309.636 forint, a kerti kisegítői járadék iránti igényüket ($6.768 \times 12 =$) 81.216 forint pertárgyértékben. A közlekedési többletköltségre 48.794 forintot, a kísérő költségére 162.353 forintot követeltek. Az I. és II. rendű felperesek, mint együttes jogosultak kereseti követelésének pertárgyértéke így mindösszesen 638.950 forintot tett ki. A másodfokú ítéletben foglalt módosítással a kereset eredményes volt 96.355 forint vonatkozásában, ami az I. és II. rendű felperesek által együttesen érvényesített igényre nézve ($96.355/638.951 =$) 15 % mértékű pernyertességet eredményez.

Az összesített pernyertesség-pervesztesség aránya a teljes pertárgyérték és teljes marasztalási összeg tekintetében ($2.074.513/9.369.995 =$) 22,14 %.

Az elsőfokú perköltséget a fentiekre figyelemmel az alábbiak szerint kellett számítani:

Az I. rendű felperes esetében a másodfokú bíróság a 30 % mértékű eredményességre figyelemmel alkalmazhatónak találta a Pp.81.§ (2) bekezdését, így az 1.978.158 forint marasztalási összeg után a felperesnek járó jogi képviseleti munkadíjat számolta el a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés a) pontja, 4/A.§-a alapján 98.908 forint + Áfa, kerekítéssel 125.000 forint összegben. A Pp. 83.§ (1) bekezdése alapján megtérítendő, a beavatkozással felmerült költség-többlet nem volt.

Az I.-II. rendű felperesek az összesített igényeik tekintetében 15 % mértékű pernyertességet értek el. A 638.951 forint pertárgyérték után a fent hivatkozott IM rendeletben foglalt mértékű jogi képviseleti munkadíj különbözeti pernyertességgel arányos, a Pp. 81.§ (1) bekezdése alapján a felperesek terhére jelentkező része az alperes tekintetében 20.000 forint, a beavatkozót érintően 10.000 forint.

Az alperes az elsőfokú eljárás során 103.981 forint szakértői díjat maga előlegezett, a másodfokú bíróság ezt az elsőfokú eljárásban felmerült költséget is a Pp. 81.§ (2) bekezdése alapján számolta el, így ez az alperes terhén maradó költség, miután alapvetően az I. rendű felperes által érvényesített igénnyel összefüggésben merült fel.

Az állam által előlegezett szakértői költség az elsőfokú eljárás során 457.460 forint volt, ebből az alperes a költségmentesség szabályairól szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (Kmr.) 13.§ (2) bekezdése és a Pp. 81.§ (1) bekezdése alapján 100.600 forintot köteles megfizetni.

A másodfokú bíróság a fentiekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253.§-ának (2) bekezdése alapján fellebbezett részében részben megváltoztatta.

A másodfokú eljárásban az I. rendű felperes fellebbezéssel érintett igényeinek pertárgyértéke 5.731.044 forint volt (5.000.000 forint nem vagyoni kártérítés, 325.708 forint jövedelemkiesés, 405.336 forint erőmegfeszítési járadék), amiből 978.158 forint vonatkozásában lett a fellebbezés eredményes, ami 17 % mértékű I. rendű felperesi pernyertességet eredményez a fellebbezési eljárásban. A kizárólag a II. rendű felperes által érvényesített igényt a másodfokú bíróság is alaptalannak találta. Az I. és II. rendű felperesek, mint együttes jogosultak által érvényesített vagyoni igények tekintetében a fellebbezési pertárgyérték megegyezett a kereseti pertárgyértékkel, az első- és másodfokú eljárásra figyelembe vehető pernyertesség-pervesztesség aránya között különbség nincs, az I. és II. rendű felperesek 15 % mértékben voltak eredményesek a fellebbezési eljárásban.

Az összesített fellebbezési pertárgyérték 8.369.995 forint volt, a felperesek mindösszesen 1.074.513 forint vonatkozásában lettek pernyertesek, ami 13 % összesített mértékű eredményességet jelent a fellebbezés tekintetében.

A másodfokú perköltségeként 5.731.044 forint pertárgyérték után számítható ügyvédi munkadíj a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés a) pontja, (5) bekezdése, 4/A.§-a alapján 181.960 forintot tett ki, amelyből az I. rendű felperes 17 % mértékű pernyertességével 30.933 forint, az alperes 83 % mértékű pernyertességével 151.027 forint arányos, a kettő összeg különbözeteként jelentkező (kerekítve) 120.000 forint a Pp. 81.§ (1) bekezdése alapján az I. rendű felperes által az alperesnek fizetendő másodfokú perköltség. A beavatkozónak a Pp. 83.§ (1) bekezdése alapján az I. rendű felperes által fizetendő másodfokú perköltséget a másodfokú bíróság a hivatkozott IM rendelet 3.§ (6) bekezdése alapján 50.000 forintra mérsékelte.

A II. rendű felperes által fellebbezéssel érvényesített 2.000.000 forint után a II. rendű felperes az alperesnek és a beavatkozónak személyenként 63.500 forint perköltséget lenne köteles megfizetni a Pp. 78.§ (1) bekezdésére és 83.§ (1) bekezdésére figyelemmel, ezt a másodfokú bíróság a hivatkozott IM rendelet 3.§ (6) bekezdése alapján, a jogi képviselet munkaigényességét értékelve az alperes esetében 40.000, a beavatkozó esetében 20.000 forintra mérsékelte.

Az I. és II. rendű felperesek együttesen érvényesített követelése után számítható ügyvédi munkadíj 20.300 forint, a pernyertesség mértékének különbözete arányában az I. és II. rendű felperesek által fizetendő első- és másodfokú perköltség 14.200 forint lenne, a másodfokú bíróság a hivatkozott IM rendelet 3.§ (6) bekezdése alapján, ebben az esetben is a képviselő munkai igényességét értékelve az alperes esetében 10.000, a beavatkozó esetében 5.000 forintba mérsékelte.

Az alperes a fellebbezési eljárásra irányadó 13 % mértékű pervesztessége arányában köteles a költségmentesség szabályairól szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13.§ (2) bekezdése és a Pp.81.§ (1) bekezdése alapján megfizetni a másodfokú eljárásban felmerült állam által előlegezett szakértői költséget.

A felperesek személyes költségmentessége, az alperesi illetékmentesség okán a feljegyzett fellebbezési illetéket a Kmr. 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a alapján az állam viseli.

Pécs, 2017. szeptember 14.

. Kutasi Tünde s.k. a tanács elnöke, Gáspárné dr. Baranyabán Judit s.k. előadó bíró, Dr. Vogycska Petra s.k. bíró